

מתורתו של צדיק אביר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פר' שמיני תשפ"ג

מצות הצדקה תגן עלינו בעולם הזה ובעולם הבא, והם בעונותינו רבים מלאים בכל מיני עברות, ובטוחים על מצות הצדקה. וסברתם נפסדת ונמאסת, כי אף על גב דאמרו רבותינו זכרונם לברכה אין עברה מכבה אותה כשאר מצוות, (אבל) [הוא דוקא] אם אתרע ונאנס באיזה עברה לפי שעה, אותה עברה אינה מכבה למצות הצדקה, לא בקם במזיד לכתחלה ועושה עברות ואומר שמצות הצדקה תגן. כי הרי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פה:) האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה כיון שאומר לכתחלה אחטא, זה שעושה במזיד ואינו חושב לשוב כלל, רק בוטח במדת הצדקה על אחת כמה וכמה שאין לו כפרה עולמית:

וזה שאמר הכתוב **הבטחים על חילם** על ממונם שפגלו בחילם, **וברב עשרם יתהללו**, שהם מרבים הצדקה ובטוחים בזה, ואומרים יכולה מצוה זו שתגן עלינו, וכל מה שחפץ לבנו אנו עושים. לזה אמר כי בטחון של שו"א הוא זה, ואין לכם מקום באותו עולם כלל, כי **אח** שהוא העני שהיית זן ומפרנס כמו שכתוב (דברים טו יא) 'לא אחיך לענייך', והיית בוטח בו שהוא יצילך בזכותו באותו עולם, לריק יגיע, **לא פדה יפדה איש**. ולא יעלה בדעתך לומר כשם שהעני היה ראוי למוות ברעב והצלתו אותו ממות, כך אני יציל את נפשי באותו עולם, כי 'נפש תחת נפש' אמרה תורה (שמות כא כג), ומיילא כפר נפשי היא נפש העני שהחייתי. לזה אמר אין האמת כה, כי **לא יתן העני לאלהים כפרו** של העשיר, מטעם שכתבנו, כיון שעושים כל עברות שרוצים ובטוחים על מדת הצדקה, אין מועלת להם כלום:

על ידי התשובה קונה עולמו בקודם החטא
ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם, בא לומר כי כל הענינים שזכרנו על הלוהטים אחר הממון ובטוחים להנצל בטענתו, וכתבנו שאין להם הצלה באותו עולם, וכל זה אם לא חזרו בתשובה, אבל אם חזרו ותקנו מה שעונו הכל מחול להם, ויקנו עולמם כקדם החטא. ואמר דוד המלך עליו השלום כי בעודם בחיים רפואתם קרובה על ידי תשובה, ויכולים לפדות נפשם בדבר מעט על ידי תשובה, אבל אם לא שבו מדרךם הרעה כל ממון שבעולם לא יפדם, וזה שאמר ויקר פדיון נפשם, דהיינו שאין להם פדיון, ובזה **וחדל לעולם** דהיינו נמנע מאותו עולם:

(דורש טוב, דרוש 1 לנפטרים)

אם מרבה בצדקות ובגמילות חסדים, ראוי לשבח, ואם לאו, אדרבא מתר להרבות בגנותו, וקרי עלה (משלי יז) 'ישם רשעים ירקב':

(פיתוחי חותם פרשת שמיני)

עונש הנמנע מלתת צדקה

רחוק רשעים ישועה כי חקיך לא דרשו (תהלים קיט קנה). אפשר לומר, שהרשעים שאמר כאן הם המקצנים והם אבירי לב מן הצדקה, שיש להם ממון וקופצים ידיהם מלתת, ואף על פי שאין עברות אחרים בגדם מכל מקום רשעים הם:

והנה רבותינו זכרונם לברכה אמרו (זוהר ח"א סה:) שפעם אחת קורא לבני העולם (תהלים מט ב) **'שבי חלד'**, ופעם אחת קורא להם (ישעיה לח יא) **'יושבי חדל'**, ואמר, שהפעם הוא, שבני אדם שחושבים העולם הזה עקר ותאותם לקבץ ממון ולצבד הון, ואינם רוצים להנות לעניים ולתלמידי חכמים, אלו מעשיהם כמעשה החלדה שנוגבת וחוספת ובאה חלדה אחרת או חיה אחרת וחוספת והיא לא נהנית בו, כך מעשיהם של בני אדם הלוהטים אחר הממון לקבץ אותו ואינם מהגים עצמם ממנו בנתינת צדקה ובגמילות חסדים, וסוף סוף יבואו ימים ויאכלו אותו, ולא יאכלו קרא **שבי חלד**, ועליהם אמר דוד המלך עליו השלום נמי 'האזינו כל יושבי חלד, ועליהם נמי סים המזמור ואמר (שם פסוק יא) 'ועזבו לאחריים חילם', שהכונה שאפלו ירעם אין נהנים ממנו כי אם אחרים:

אמנם בני אדם שהם מחשבים כל הבלי העולם הזה אין בו ממש, ויודעים שהעולם הזה הבל וריק, והעקר הוא העולם הבא, וידם תמיד פשוטה ופתוחה לצדקה ולגמילות חסדים, ואין תאותם כלל לקבץ הממון, לזה קורא **יושבי חדל**, לשון נגיעה, שמונעים עצמם מתאות עולם הזה ומתאות קבוצ הממון, אלו נקראים **יושבי חדל**:

(מעגלי צדק, אות ריש)

טעות הסובר שצדקה תגן עליו מעבירות

שבידו

למה אידא בימי רע עון עקבי יסובני, הבטחים על חילם וברב עשרם יתהללו, אח לא פדה יפדה איש לא יתן לאלהים כפרו, ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם (תהלים מט ו-ט). אי נמי אפשר לפרש באופן אחר, דיש סוג בבני אדם כששומעים שמצות הצדקה מעלה, ואומרים, אנו מרבים במצות הצדקה יותר מכתנו, וכל תאותנו אנו עושים, כי

המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר

ואת שעיר החטאת דרש דרש משה ונ' (ויקרא י טו). כתב רבנו חיד"א זכרונם לברכה בנחל קדומים, **דרש** חצי התורה בכתוב, **דרש** בסוף שיטה, **דרש** בראש שיטה (מסכת סופרים פ"ט ה"ב), וכתב רמז על זה משם אחרים ומשמו. ואני בעניי אמר אם אפשר, להוסיף רמזים אחרים. דהנה אמר התנא עליו השלום (אבות פ"ד ט"ט) המקיים את התורה מעני, סופו לקיימה מעושר. וזהו הרמז, **דרש** בסוף שיטה, כעני שהוא יושב אחרון שבאחרונים, כך אם היה האדם עני ואפלו הכי היה דורש בתורה ומקיימה ולא בטלה, כך אם יהיה עשיר וראש לאנשים, כדרש השגיה שהיא בראש שיטה, אפלו הכי אינו מבטל תורה ודרש ידרש בה, מאחר שלא בטלה מעני:

(פיתוחי חותם, פרשת שמיני)

בגנות המערים ונמנע מלתת צדקה

ואת החסידה האנפה למינה (ויקרא יא ט). בא לרמז שיש מין בבני אדם שפראה חסידות בכל מעשיו, טראף עצמו ענו ושפל ועלוב ומתפלפל, וכוננו בכל אלה, כיון שיש בידו ממון עושה כך כדי שלא ידחקו אותו לתן בצדקה דבר גדול, ולפעמים, כשאומרים לו לתן אפלו פחות מערכו, מתרגז וצועק ואומר שארע לו חסם. ואם כן היכן חסידותו, היכן ענותנותו, היכן תפלתו, אין זה אלא מכבה האש בתנן, וכל מה שעושה אינו כי אם מן השפה ולחוץ, וכשצועק על ענין הצדקה, בזה נתגלה קלונו ונתפרסמה חטאתו, ואל תאמין בו:

וזה שנאמר **ואת החסידה**, דהיינו העושה עצמו חסיד בכל מלי וכשבא למדת הצדקה מתאנף ומתקצף וצועק, וזהו **האנפה**, שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין סג) שהיא דיה רגנית, זה מין בפני עצמו, אל תלמד ממנו ואל תאמין בחסידותו, כי הכל בטל ומבטל:

(פיתוחי חותם פרשת שמיני)

עשיר ונכבד שאינו נותן צדקה - מותר לגנותו

ואת הדוכיפת ואת העטלף (ויקרא יא ט). הדוכיפת, אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם) הודו כפות. כך יש בעל ממון שכונתו שיהיו מכבדים אותו בני אדם וירבו לספר בשבחיו בשביל ממון שיש לו הרבה. ואוי לו אוי לנפשו, בשלמא

חידה שבועית:

מה מבאר רבינו על מי נאמר הפסוק בתהלים (מט, יא) 'ועזבו לאחריים חילם'? (נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצנת).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מדיקת וטלפון למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבוד אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

פרשת וישב: ה' שמעון לוי מצפת.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מרן ה'אביר יעקב' זי"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".